Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENS-HISTORIEN. Oldtiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: ”N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter”, i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 202. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig06val-shoot-idm139743996051040/facsimile.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

blot nogenlunde handhæver Retten, freder Landet, nærer Fliden og skiønner paa Fortjenester.

Naar Man imidlertid i Øster-Leden altid meende, at Enevolds-Regieringen var den bedste, da kom det vel tildeels deraf, at Man satte mindre Priis paa Frihed og langt Liv, og meer paa Ret og Rolighed til Hverdags-Hold, end Grækerne, men Østerlænderne var ingenlunde saadanne Taaber at stole paa Hjertens-Godhed hos en Række af Despoter, de stolede paa Præsterne, som en retfærdig Grund-Lovs uafhængige og fødte Værger, og paa Despotens Frygt for, ved aabenbar Krænkelse af Grund-Loven, at forkorte sine kronede Dage, og denne politiske Retning holdt vel ligesaa ofte Stik som nogen Anden, undtagen for de Faa, der spillede det høie Spil at være Despotens Yndlinger og fornemste Redskaber. Hvormeget det, under saadanne Omstændigheder, kommer an paa, om Præsterne er lunkne eller levende, og især paa, hvis Præster de er: en Afguds eller den høieste Guds, der skabde Himmel og Jord og dømmer Høie saavelsom Lave med Retfærdighed, seer Man strax, og derfor er det, ikke blot i Kirkens men ogsaa i Statens Historie, et vigtigt Spørgs-Maal, hvis Præster Magierne var; thi som den Guddom var, de havde selv for Øie, saa var nødvendig den, for hvem Perser-Kongerne maatte bøie sig, og Grund-Loven, der ene bandt den ellers Uindskrænkede.

Hvad Herodot siger herom, indskrænker sig omtrent dertil, at Billed-Støtter, Gude-Værelser og Høi-Altre, agtede Perserne det for Daarskab at betjene sig af, men offrede helst paa Bjerg-Toppe til Zeus, med hvem de meende hele Himmel-Rummet, og offrede derhos kun fra Arilds-Tid til Soel og Maane og de fire Elementer, saa Aphrodite, som de kaldte Mithra, havde de først nylig lært at dyrke af Assyrer og Araber. Magierne, siger han dernæst, er slet ikke som andre Præster, og naar f. Ex. de Ægyptiske agte det for stor Synd at dræbe noget Dyr uden med Offer-Kniven, skaane Magierne derimod Ingen uden Mennesker og Hunde, men sætte ordenlig en Ære i, jo flere Myrer og Slanger, Kryb og Fluer, de kan udrydde*).

Allerede dette vækker imidlertid forholdsviis en god Formodning om Magiernes Religion, og naar vi huske at baade Lov og Dom udgik fra dem, bestyrkes den særdeles ved Herodots Vidnesbyrd, at hvad det hos Perserne var Skam at giøre, var

*) Herod. I. 131. 140.

det ogsaa Skam at nævne, og var den største Skam at lyve og at laane, fordi Laan føder Løgn *).

Endnu større Ære giør det Magierne, at den første Græker, som nævner os deres Oldermand, med en Lovtale over de Persiske Prindsers Opdragelse, er Plato, som ensteds lader Sokrates sige, at naar disse er fjorten Aar, faae de fire Lærere: den Viseste nemlig, den Retfærdigste, den Sindigste og den Djærveste, Man kan finde, og den Første lærer dem da Oromasden Zoroasters hemmelige Viisdom (Magi), hvortil baade Guds-Kundskaben og Konge-Loven hører, den Retfærdige lærer dem at være sanddrue i hele deres Liv, den Sindige fremfor Alt at beherske dem selv, da ingen Slave af nogen Lyst kan ret være kongelig fri, og endelig stræber den Djærve at giøre dem kiække og uforsagte, da ogsaa Frygt er en Trældom **).

At det maa være Zoroaster, Diodor mener med Arianernes (Medernes) berømte Lovgiver Zathraust, som beraabde sig paa Aabenbaringer af den gode Genius (Agathodæmon) maa kun her anmærkes i Forbigaaende, fordi de Lærde har overseet det, og fordi det hænger sammen med Stedet hos Philo fra Byblus, hvor den Persiske Magier Zoroaster citeres [nævnes] netop i Anledning af Agathodæmon, som En af dem der tilskriver Gud et Høge-Hoved, men som lægger til: Han er den Første, den Uforkrænkelige, den Evige, den Ufødte, den Uforlignelige, som staaer for Styret til det Gode, den Ubestikkelige, God fremfor alle Gode, Klog fremfor alle Kloge, Faderen til Ret og Skiel, sin egen Lærer i Verdens-Kundskab, fuldkommen viis, den eneste Opdager af al Naturens hellige Vidskab ***).

Endelig fortæller Plutark os, at Zoroaster tænkde sig to modsatte Grund-Væsener, hvoraf dog kun det Ene, Oromazes, ved Lyset at ligne, var Gud, og det Andet, Ariman, som Mørkets Aand, en Djævel (Dæmon), men begge havde de skabt hver sin Deel baade af Aandens og Legemets Verden, som derfor laae i uophørlig Strid, indtil Ariman omsider skulde forgaae og give Plads for den lyksalige Tilstand, hvori Jorden var jævn, Menneskene hinandens Lige, Alle med eet

*) Herod. I. 138.
**) Platos Alkibiades I.
***) Diodor I. 59. Eusebs Indledn. I. 10.